

Impact Factor – 6.261

ISSN – 2348-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S
RESEARCH JOURNEY

International E-Research Journal

PEER REFREED & INDEXED JOURNAL
February-2019 Special Issue – 117

Literature & Translation

Guest Editor:

Dr. B. S. Jagdale

Principal

MGV's Arts, Science & Commerce College,
Manmad, Dist. Nashik [M.S.] INDIA

Executive Editor of the issue:

Dr. P. G. Ambekar

Dr. V. T. Thorat

Dr. Shailaja Jaiswal

Prof. Mrs. Kavita Kakhandaki

Prof. J. P. Jondhale

Prof. M.M. Ahire

Dr. Mrs. Yogita Ghumare

Chief Editor:

Dr. Dhanraj Dhangar (Yeola)

This Journal is indexed in :

- **University Grants Commission (UGC)**
- **Scientific Journal Impact Factor (SJIF)**
- **Cosmoc Impact Factor (CIF)**
- **Global Impact Factor (GIF)**
- **International Impact Factor Services (IIFS)**

For Details Visit To : www.researchjourney.net

SWATIDHAN PUBLICATIONS

I
N
T
E
R
N
A
T
I
O
N
A
L
R
E
S
E
A
R
C
H
F
E
L
L
O
W
S
A
S
S
O
C
I
A
T
I
O
N

Editorial Board

Chief Editor -

Dr. Dhanraj T. Dhangar,
Assist. Prof. (Marathi)
MGV'S Arts & Commerce College,
Yeola, Dist - Nashik [M.S.] INDIA

Executive Editors :

Prof. Tejesh Beldar, Nashikroad (English)
Dr. Gajanan Wankhede, Kinwat (Hindi)
Mrs. Bharati Sonawane-Nile, Bhusawal (Marathi)
Dr. Rajay Pawar, Goa (Konkani)

Co-Editors -

- ❖ **Mr. Tufail Ahmed Shaikh**- King Abdul Aziz City for Science & Technology, Riyadh, Saudi Arabia.
- ❖ **Dr. Anil Dongre** - Head, Deptt. of Management, North Maharashtra University, Jalgaon
- ❖ **Dr. Shailendra Lende** - R.T.M. Nagpur University, Nagpur [M.S.] India
- ❖ **Dr. Dilip Pawar** - BoS Member (SPPU), Dept. of Marathi, KTHM College, Nashik.
- ❖ **Dr. R. R. Kazi** - North Maharashtra University, Jalgaon.
- ❖ **Prof. Vinay Madgaonkar** - Dept. of Marathi, Goa University, Goa, India
- ❖ **Prof. Sushant Naik** - Dept. of Konkani, Govt. College, Kepe, Goa, India
- ❖ **Dr. G. Haresh** - Associate Professor, CSIBER, Kolhapur [M.S.] India
- ❖ **Dr. Munaf Shaikh** - N. M. University, Jalgaon & Visiting Faculty M. J. C. Jalgaon
- ❖ **Dr. Samjay Kamble** - BoS Member Hindi (Ch.SU, Kolhapur), T.K. Kolekar College, Nesari
- ❖ **Prof. Vijay Shirsath** - Nanasaheb Y. N. Chavhan College, Chalisgaon [M.S.]
- ❖ **Dr. P. K. Shewale** - Vice Principal, Arts, Science, Commerce College, Harsul [M.S.]
- ❖ **Dr. Ganesh Patil** - M.V.P.'s, SSSM, ASC College, Saikheda, Dist. Nashik [M.S.]
- ❖ **Dr. Hitesh Brijwasi** - Librarian, K.A.K.P. Com. & Sci. College, Jalgaon [M.S.]
- ❖ **Dr. Sandip Mali** - Sant Muktabai Arts & Commerce College, Muktainagar [M.S.]
- ❖ **Prof. Dipak Patil** - S.S.V.P.S.'s Arts, Sci. and Com. College, Shindhkheda [M.S.]

Advisory Board -

- ❖ **Dr. Marianna kotic** - Scientific-Cultural Institute, Mandala, Trieste, Italy.
- ❖ **Dr. M.S. Pagare** - Director, School of Languages Studies, North Maharashtra University, Jalgaon
- ❖ **Dr. R. P. Singh** -HoD, English & European Languages, University of Lucknow [U.P.] India
- ❖ **Dr. S. M. Tadkodkar** - Rtd. Professor & Head, Dept. of Marathi, Goa University, Goa, India.
- ❖ **Dr. Pruthwiraj Taur** - Chairman, BoS., Marathi, S.R.T. University, Nanded.
- ❖ **Dr. N. V. Jayaraman** - Director at SNS group of Technical Institutions, Coimbatore
- ❖ **Dr. Bajarang Korde** - Savitribai Phule Pune University Pune, [M.S.] India
- ❖ **Dr. Leena Pandhare** - Principal, NSPM's LBRD Arts & Commerce Mahila Mahavidyalaya, Nashik Road
- ❖ **Dr. B. V. Game** - Act. Principal, MGV's Arts and Commerce College, Yeola, Dist. Nashik.

Review Committee -

- ❖ **Dr. J. S. More** - BoS Member (SPPU), Dept. of Hindi, K.J.Somaiyya College, Kopergaon
- ❖ **Dr. S. B. Bhambar**, BoS Member Ch.SU, Kolhapur, T.K. Kolekar College, Nesari
- ❖ **Dr. Uttam V. Nile** - BoS Member (NMU, Jalgaon) P.S.G.V.P. Mandals ACS College, Shahada
- ❖ **Dr. K.T. Khairnar**- BoS Member (SPPU), Dept. of Commerce, L.V.H. College, Panchavati
- ❖ **Dr. Vandana Chaudhari** KCE's College of Education, Jalgaon
- ❖ **Dr. Sayyed Zakir Ali**, HOD, Urdu & Arabic Languages, H. J. Thim College, Jalgaon
- ❖ **Dr. Sanjay Dhondare** - Dept. of Hindi, Abhay Womens College, Dhule
- ❖ **Dr. Amol Katagaonkar** - M.V.P.S.'s G.M.D. Arts, B.W. Commerce & Science College, Sinnar.

Published by -

© Mrs. Swati Dhanraj Sonawane, Director, Swatidhan International Publication, Yeola, Nashik
Email : swatidhanrajs@gmail.com Website : www.researchjourney.net Mobile : 9665398258

शास्त्रीय साहित्याचे भाषांतर

प्रा. डॉ. प्रमोद गंगाधर आंबेकर

महात्मा गांधी विद्यामंदिर संचालित,
कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय,
मनमाड ता. नांदगाव जि. नाशिक
मो. ९९२२७१३८२५

‘भाषांतर’ हे एक प्रगत भाषिक कौशल्य असून स्वभाषेव्यतिरिक्त अन्य भाषा आत्मसात न करणाऱ्या वर्गाला ते वरदान ठरलेले आहे. अन्य भाषेतील ललित साहित्य, ज्ञान-विज्ञानादी शास्त्रीय साहित्य, वाणिज्य, संगणक, तंत्रज्ञान इत्यादी स्वरूपाचे ज्ञान, नवीन संशोधन यांचे भाषांतराच्या माध्यमातून विविध भाषांमध्ये आदान-प्रदान होत असते. भाषांतराची प्रक्रिया अनेक वर्षांपासून चालत आलेली आहे. मात्र वर्तमान स्थितीत तंत्रज्ञानातील प्रगतीमुळे जग जवळ येऊन ‘ग्लोबल व्हिलेज’ची संकल्पना अस्तित्वात आलेली आहे. अशा या ग्लोबल व्हिलेज मध्ये मातृभाषेव्यतिरिक्त इतर भाषांचे ज्ञान मिळवणे सर्वानाच शक्य होत नाही. प्रत्येकाने इतर भाषांचे ज्ञान मिळवून त्यात प्रावीण्य मिळविण्याचे ठरविले तर त्यातच बहुतांश वेळ खर्ची पडेल आणि ते व्यवहार्य ही नसेल. सध्याच्या गतिमान युगात काही तज्ज्ञ भाषांतरकारांनी भाषांतर कौशल्याचा करिअर म्हणून विचार केल्यास आणि अन्य भाषेतील साहित्य, ज्ञान, संशोधन यांचे स्वभाषेत भाषांतर केल्यास त्याचा फायदा स्वतःबरोबरच आपल्या भाषा बांधवांनाही होईल, हा दृष्टीकोन डोळ्यासमोर ठेवून आज ‘भाषांतरकार’ बनणे हे एक करिअरचे क्षेत्र बनले आहे. त्यामुळे या कौशल्याच्या स्वरूपाबद्दल जाणून घेणे ही काळाची गरज बनली आहे.

‘अन्य भाषा इति भाषांतरम्’ अशी भाषांतराची व्याख्या केली जाते. भाषांतर म्हणजे दुसरी भाषा, म्हणजेच एका भाषेच्या आशयाला/मजकुराला अन्य भाषेत आणणे. भाषांतरात मूळ कृतीची हुबेहूब प्रतिकृती असावी अशी अपेक्षा असते. भाषांतरात एका विशिष्ट प्रक्रियेतून नवनिर्मिती होत असते. परंतु ही नवनिर्मिती आशयदृष्ट्या पहिल्या भाषेसारखीच मात्र दुसऱ्या भाषेत होत असते. भाषांतरासाठी ‘अनुवाद’ हा एक समानार्थी शब्दप्रयोग वापरला जातो. वरवर समानार्थी वाटणाऱ्या दोन्ही शब्दांमध्ये भिन्न अर्थांच्या अर्थच्छटा जाणवतात. अनुवाद = अनु+वद याचा शब्दशः अर्थ पहिल्यासारखेच पुन्हा बोलणे असा होतो. भाषांतराची इतरही काही रूपे सांगितली जातात. त्यात (१) भावानुवाद = भाव+अनु+वद (पहिल्यासारखेच भाव व्यक्त होणे) (२) मुक्त अनुवाद = मुक्त+ अनु+वद (पहिल्यासारखेच पण मुक्त बोलणे) (३) रूपांतर = अन्य रूप इति रूपांतरम् (एका भाषेतील आशयाचे रूप बदलून सांगणे) ही प्रमुख भाषांतराची रूपे आहेत.

भाषांतर करताना आशयाच्या मूळ भाषेला मूलभाषा किंवा उगमभाषा असे म्हणतात तर आशय ज्या दुसऱ्या भाषेत नेला जातो त्या दुसऱ्या भाषेला लक्ष्यभाषा असे म्हणतात. प्रत्येक भाषेची शब्दरचना, प्रकृती (व्याकरण), शैली भिन्न-भिन्न असते. त्याचबरोबर प्रत्येक भाषेतील सामाजिक, सांस्कृतिक, वाङ्मयीन संकेत, वाक्प्रचार, म्हणी, सामाजिक स्तरभेद, पुराणकथा, ती भाषा बोलणाऱ्या समाजगटातील रूढी, चालीरीती, समजुती भिन्न भिन्न असतात. भाषांतर करताना मूलभाषेच्या वरील घटकांचे आशयाबरोबरच लक्ष्यभाषेत वहन झाले तर त्या भाषांतराला मूलनिष्ठ भाषांतर म्हणतात आणि मूलभाषेतील फक्त आशयाचे (मजकुराचे) वहन होऊन लक्ष्यभाषेच्या वरील घटकांबरोबर भाषांतर केले गेले तर त्या भाषांतराला लक्ष्यनिष्ठ भाषांतर म्हणतात. भाषांतराच्या या प्रकारांचा भाषांतर करावयाच्या आशयानुसार विचारपूर्वक वापर करावा लागतो. ‘भाषांतर’ हा ज्ञानविज्ञान, साहित्य, नवीन संशोधने, विचार, संस्कृती यांना जोडणारा कलात्मक पूल असतो. ते एक शास्त्र असून कला पण आहे. त्यामुळे मूळ लेखकासारखाच ‘भाषांतरकार’ हा प्रतिभावंत असावा लागतो. त्याचबरोबर तो दोन्ही भाषांचा तज्ज्ञ असावा लागतो.

‘भाषांतर’ हे मूळ लेखनावरून सिद्ध झालेले त्याचे प्रारूप असते. तरीही ते कधी मूळ कृतीपेक्षा निकृष्ट तर कधी सरस होत असते. लेखक आणि भाषांतरकाराची दृष्टी वेगवेगळी असू शकते. त्यामुळे मूळ कृती आणि भाषांतर यांच्यात एकाच साच्यातील मूर्तीसारखा तंतोतंतपणा अपेक्षित नसतो. मात्र ज्याला आज आपण फक्त ‘साहित्य’ या नावाने ओळखतो त्या ललित साहित्याचे आणि वैचारिक तसेच शास्त्रीय ग्रंथ म्हणजेच शास्त्रीय साहित्याचे भाषांतर करताना भाषांतराच्या नेमक्या भाषांतर, अनुवाद, भावानुवाद, मुक्त अनुवाद आणि रूपांतर यापैकी नेमक्या कोणत्या रूपात भाषांतर करावयाचे याचा विचार होणे आवश्यक असते. शिवाय भाषांतराच्या मूलनिष्ठ भाषांतर आणि लक्ष्यनिष्ठ भाषांतर यापैकी कोणत्या प्रकारात भाषांतर करावयाचे याचाही विचार होणे आवश्यक वाटते. ललित साहित्याचे भाषांतर करताना प्रामुख्याने अनुवाद, भावानुवाद, मुक्त अनुवाद व रूपांतर यांचा विचार केला जात असतो आणि भाषांतराच्या लक्ष्यनिष्ठ भाषांतर या प्रकारात ते भाषांतर केल्यास सरस ठरत असते. तर शास्त्रीय साहित्याचे भाषांतर करताना प्रामुख्याने ‘अन्य भाषा इति भाषांतरम्’ ही व्याख्या व्यक्त करणाऱ्या रूपाचा प्रामुख्याने विचार केला जातो आणि मूलनिष्ठ भाषांतर या प्रकारात ते भाषांतर केल्यास अर्थनिष्पत्तीच्या दृष्टीकोनातून ते योग्य ठरू शकते. शोधनिबंधाची मर्यादा लक्षात घेता येथे फक्त ‘शास्त्रीय साहित्याचे भाषांतर’ इतका मर्यादित विचार केला आहे.

साहित्याचे प्रामुख्याने दोन प्रकार मानले जातात. ज्या साहित्यात लालित्य महत्त्वाचे असते त्याला ललित साहित्य म्हणतात. ललित साहित्यात लेखकाच्या व्यक्तिमनाचा फार मोठा संबंध असतो. प्रत्येक लेखकाचा जीवनानुभव वेगवेगळा असतो. तो जीवनानुभव त्या-त्या लेखकाच्या साहित्यातून अविष्कृत होत असतो. त्यामुळे ललित साहित्याचे स्वरूप कलात्मक आणि विविधांगी असते आणि साहित्याचा दुसरा प्रकार पडतो तो म्हणजे शास्त्रीय साहित्य. शास्त्रीय साहित्यात शास्त्राला महत्त्व असते. ‘शास्त्र’ हे पायरीपायरीने निष्कर्ष काढते. त्यातून सिद्धांत मांडला जात असतो. त्यासाठी जे निष्कर्ष काढले जातात त्याची एक पद्धत असते. ती पद्धत त्या विशिष्ट निष्कर्षासाठी ठरावीक असते. पायऱ्या-पायऱ्यांनी त्या निष्कर्षपर्यंत पोचावे लागते. त्यामुळे एखाद्या विचारवंताने किंवा शास्त्रज्ञाने ज्या पद्धतीचा अवलंब केला असेल, त्याच पद्धतीने कोणालाही तो निष्कर्ष काढून दाखवता येतो. त्यात दुसऱ्या कुणाला ढवळाढवळ करता येत नाही. एकदा मान्य झालेली पद्धती ही कायम स्वरूपाची व कुणालाही वापरता येते. दुसरा कुणी विचारवंत फारतर दुसरी पद्धत वापरून तोच निष्कर्ष काढू शकेल. या प्रकारच्या साहित्यात ज्ञानात भर घालणे किंवा माहिती पुरवणे ही दृष्टी असते. ते ज्ञान किंवा माहिती काही काळानंतर शिळी होण्याची शक्यता असते ललित साहित्य सौंदर्याचा शोध घेते त्यासाठी ते कल्पनेचा सत्याभासाचा आश्रय करते तर शास्त्रीय साहित्यात केवळ ‘सत्याचा’ शोध घेतलेला असतो. ललित साहित्यात ‘काय’ सांगितले आहे हे महत्त्वाचे नसून ‘कसे’ सांगितले आहे याला महत्त्व असते. ते जीवनातील ‘सत्या’वरच उभे असते तरी त्याचा आविष्कार होतांना ते कल्पनेच्या सहाय्याने शब्दांत उतरते. त्यामुळे ललित साहित्याचे भाषांतर करताना भाषांतरकाराला थोडी मोकळीक मिळते. त्याच्या सर्जनशीलतेला वाव मिळू शकतो.

मात्र शास्त्रीय साहित्यात निश्चित अर्थाच्या शब्दांचा वापर केला जातो, त्यात अर्थाचा काटेकोरपणा अपेक्षित असतो. अर्थाची संदिग्धता निर्माण होऊ नये याची काळजी घेतली जात असते. सत्याचा अपलाप होऊ नये याचीही खबरदारी घेतली जाते. त्यामुळे अशा साहित्याचे भाषांतर काळजीपूर्वक करावे लागते. या ठिकाणी ‘अन्य भाषा इति भाषांतरम्’ याच अर्थाने भाषांतर प्रक्रियेचा वापर करावा लागतो. आणि शक्य असेल तेथे मूलनिष्ठ भाषांतर केले जात असते. आज विविध ज्ञानशाखांत ज्ञान वेगाने प्रसृत होत आहे. ज्ञान-विज्ञान-तंत्रज्ञान यात झपाट्याने बदल होत आहे. त्यामुळे तितक्याच झपाट्याने ज्ञानाच्या कक्षा रुंदावत आहे. त्यामुळे भाषांतराची गरज प्रामुख्याने अविकसित, विकसनशील तसेच विकसित राष्ट्रांनाही भासत आहे. सद्यस्थितीत जगातील कोणतीही एक भाषा विविध विद्याशाखांतील प्रगत ज्ञान, अद्यावत ज्ञान उपलब्ध करून देऊ शकणार नाही. अशा वेळी भाषांतराच्या माध्यमातूनच हे विविध भाषांतील ज्ञानसंचित स्वभाषेत आणणे शक्य आहे. मात्र असे शास्त्रीय ज्ञानाचे भाषांतर करताना काही अडचणी येऊ शकतात. याचा विचार भाषांतर तज्ज्ञांनी एकत्र येऊन केला पाहिजे आणि त्यावर उपायोजनाही शोधली पाहिजे. त्यासाठी त्यांनी भाषांतराचे शास्त्र समजून घेतले

पाहिजे आणि 'भाषांतर' या कलेची उपासना केली पाहिजे. शास्त्रीय साहित्याचे भाषांतर करताना प्रामुख्याने शब्दसंग्रह आणि भाषेचे व्याकरण या दोन गोष्टींची काळजी घ्यावी लागते.

१) शब्दसंग्रह-

प्रत्येक भाषेला तिचा स्वतंत्र शब्द संग्रह असतो. समाजाचे अनुभवक्षेत्र, त्याचे ज्ञानसंचित, त्याचा भाषाव्यवहार जितका असेल तितका त्या भाषेचा शब्दसंग्रह असतो. या शब्दसंग्रहाचा अर्थविचार भाषांतरकाराला माहित असणे आवश्यक असते. बऱ्याच भाषांमध्ये एकच अर्थ व्यक्त करण्यासाठी अनेक शब्द उपलब्ध होऊ शकतात तर एकच शब्द अनेक अर्थाने वापरला जात असतो. शब्दाचा भाषेत वापर करताना अभिधा, लक्षणा आणि व्यंजना या त्रिविधा शक्तीनुसार वापर केला जात असतो. यापैकी शास्त्रीय साहित्यात 'अभिधा' ही शब्दशक्ती लक्षात घेऊन मुख्यार्थ व्यक्त करणाऱ्या योग्य शब्दाचे उपयोजन करणे आवश्यक असते. कारण शास्त्रीय साहित्यात अर्थाचा काटेकोरपणा अपेक्षित असतो. एका भाषेतील नवे ज्ञान, नवीन संकल्पना, नवे विचार दुसऱ्या भाषेत येताना शब्दसंग्रहाच्या मर्यादेमुळे आपल्याबरोबर नवे शब्द आणतात. त्यामुळे प्रत्येक भाषेचा शब्दसंग्रह सतत वाढत असतो. विज्ञान-तंत्रज्ञान क्षेत्रात नव्या कल्पना, नवे शोध, नव्या संकल्पना निर्माण होतात तेव्हा पारिभाषिक शब्दांची अडचण भासते. अशावेळी योग्य शब्द स्वभाषेतील शब्दांच्या साहाय्याने नव्याने तयार करावा लागतो किंवा जसा शब्द आहे तसाच दुसऱ्या भाषेत स्वीकारावा लागतो. वर्तमान स्थितीत इंग्रजीतील ज्ञान-विज्ञान-तंत्रज्ञान मराठी भाषेत येताना शब्दसंग्रहाच्या मर्यादेमुळे इलेक्ट्रॉनिक्स, मोबाईल इत्यादी शब्द जसेच्या तसे मराठीत आले आहेत, पण 'ड्रिप इरिगेशन' साठी ठिबक सिंचन, 'कॅशीयर' साठी रोखपाल असे समर्पक शब्द तयार करण्यात आलेले आहेत. मात्र कधीकधी शब्दशः भाषांतर चुकीचे ठरू शकते त्यासाठी संपूर्ण वाक्यरचना लक्षात घ्यावी लागते. उदा. 'शिवाजी बोलूनचालून शहाणा होता' त्याचे इंग्रजी भाषांतर Shiwaji was walking talking wise Ago न करता Shiwaji was a wise man असे करावे लागते.

२) भाषेचे व्याकरण-

एका भाषेतून दुसऱ्या भाषेत भाषांतर करताना शब्द संग्रहाबरोबरच दुसऱ्या भाषेची प्रकृती (व्याकरण) विचारात घ्यावे लागते. शब्दांचा क्रम, शब्दांची व प्रत्ययांची वाक्यातील योजना, वाक्यातील कर्ता, कर्म व क्रियापद यांचे स्थान, निवेदन पद्धती, काळ, प्रयोग, वाक्यांचे प्रकार, त्यानुसार त्यांची रचना इत्यादी बाबी प्रत्येक भाषेत वेगवेगळ्या असतात. त्यांचे ज्ञान भाषांतर करायला आवश्यक असते.

३) भाषेची लिपी-

भाषांतरकाराला भाषांतरासाठी हस्तलिखित किंवा मुद्रित असा कोणताही स्वरूपातील मजकूर दिला जाण्याची शक्यता असते. त्यामुळे भाषांतरकाराला भाषांतरासाठी मिळालेल्या लेखनाची लिपी उत्तम प्रकारे अवगत असली पाहिजे. उर्दू, सिंधी, तमिळ, तेलुगू, कन्नड, मल्याळम, पंजाबी इत्यादी भारतीय भाषांच्या लिप्यांचे स्वरूप देवनागरी लिपीहून सर्वथा वेगळे आहे. म्हणून भाषांतरकाराला 'भाषांतर' करावयाच्या मजकुराच्या लिपीचे, वर्णमालेचे व अक्षरसिद्धीचे पक्के ज्ञान असणे आवश्यक असते. नाहीतर शब्दांचे वाचन चुकून विपरीत अर्थाचे भाषांतर होऊ शकते.

भाषांतरकाराला मूळ लेखनातील 'हस्तदोष' किंवा 'मुद्रणदोष' समजले पाहिजे. मूळ लेखकाच्या हस्तलिखितातील हस्तदोष तसेच मुद्रण प्रतीतील मुद्रणदोष मूळ लेखकाच्या किंवा मुद्रण करणाऱ्याच्या अज्ञानामुळे, अनवधानाने किंवा निष्काळजीपणाने झालेल्या चुका हेरण्याची कुवत भाषांतरकाराजवळ असणे आवश्यक असते. तसे नसेल तर अर्थांतर होण्याचा धोका असतो. उदा. हिंदी भाषेत 'आलि' शब्दाचा अर्थ भ्रमर, भुंगा असा आहे. परंतु हस्तदोष किंवा मुद्रणदोषामुळे लिहिले 'अली' लिहिले किंवा छापले गेले तर त्याचा अर्थ सखी, मैत्रीण असा होऊ शकतो.

थोडक्यात शास्त्रीय साहित्याचे भाषांतर करताना भाषांतरकाराला एका भाषेतील मजकूर अर्थदृष्ट्या जसाच्या तसा दुसऱ्या भाषेत आणावा लागतो. अर्थाचा काटेकोरपणा जपत, अर्थदृष्ट्या कुठल्याही प्रकारची

संदिग्धता निर्माण होणार नाही याची खबरदारी त्याला घ्यावी लागते. ललित साहित्याच्या भाषांतराप्रमाणे अनुवाद, मुक्तअनुवाद, रूपांतर, भावानुवाद या भाषांतराच्या रूपांचा वापर करून भाषांतर करणे शास्त्रीय साहित्याच्या भाषांतरात योग्य ठरू शकत नाही. विविध क्षेत्रात वापरल्या जाणाऱ्या पारिभाषिक संज्ञा आणि भाषेच्या व्याकरणाचे, लिपीचे, शुद्ध शब्द लेखनाचे ज्ञान शास्त्रीय साहित्याच्या भाषांतरकाराला असणे आवश्यक असते.

संदर्भ :-

१. व्यावहारिक मराठी भाषा (मराठी भाषेचा अधिष्ठान अभ्यासक्रम) य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
२. भालचंद्र खांडेकर, साहित्यविचार, आ. १ ली, पुणे, १९८८.
३. वामन केशव लेले, 'भाषांतर : समस्या व उपाय', 'भाषा : स्वरूप, सामर्थ्य व सौंदर्य, आ. १ ली, २००५.

